

ANTANAS
MACEINA

RAŠTAI

V

RELIGIJA
DABARTIES
PASAULYJE

Vilnius
„Mintis“
1993

UDK 1
Ma 32

Serija leidžiama nuo 1987 m.

Sudarė
ANTANAS RYBELIS

Redagavo
RIMA DULKINIENĖ
ir
RAMUTĖ RYBELIENĖ

SUDARYTOJO PASTABOS

Ėmėsis analizuoti kokią nors problemą, A. Maceina retai kada išsitenka viename straipsnyje ar vienoje knygoje. Paprastai atsiranda straipsnių serija ar kelių knygų ciklas. Panašiai atsitiko ir tada, kai jis, iš dalies spaudos darbuotojų inspiruotas, ėmė gilintis į naujus Katalikų Bažnyčios, krikščioniškosios teologijos ir apskritai visuomeninius krikščioniškojo pasaulio pokyčius po II Vatikano susirinkimo (1962—1965). Todėl į penktąjį A. Maceinos „Raštų“ tomą pamėginta sudėti tuos beveik pamečiui parašytus darbus, kuriuose analizuojamos svarbiausios šiuolaikinės krikščioniškosios religijos problemos, t. y. Bažnyčios atsinaujinimas, religijos demitologizacija ir pasaulio sekuliarizacija, pasauliečio vieta dabarties pasaulyje bei teologijos politizacija tautų socialinio ir nacionalinio išsivadavimo kovoje.

Siame „Raštų“ tome spausdinami keturi A. Maceinos veikalai buvo išleisti atskiromis knygomis: 1) *„Bažnyčia ir pasaulis“* išleista Čikagoje 1970 m. 2000 egz. tiražu, 2) *„Didieji dabarties klausimai“* — taip pat Čikagoje 1971 m. kaip religinių leidinių serijos „Krikščionis gyvenime“ šeštoji knyga, 3) *„Krikščionis pasaulyje“* išleista Čikagoje 1973 m. kaip minėtos serijos dešimtoji knyga ir 4) *„Išlaisvinimo teologija“* išspausdinta Toronte 1986 m. 500 egz. tiražu.

Rengiant „Raštus“ spaudai, jų kalba iš esmės nebuvo redaguota — ištaisytos korektūros klaidos, sudabartinta rašyba ir skyryba, suvienodinta tikrinių vardų rašyba bei įvairių nuorodų vartojimas. Visų tome spausdinamų veikalų bibliografinės išnašos nukeltos į tomo pabaigą ir suredaguotos pagal dabar Lietuvoje vartojamą bibliografinių nuorodų rašybos standartą.

TURINYS

BAŽNYČIA IR PASAULIS

Pratartis	7
<i>Pirmas skyrius. PRIEŠINGYBIŲ PROVERŽA BAŽNYČIOJE</i>	9
1. Du sąjūdžiai: pažangusis ir atžangusis	11
2. Pažangiojo ir atžangiojo sąjūdžio vienašališkumas	15
3. Pilnatvės tragiką pasaulyje	20
<i>Antras skyrius. BAŽNYČIOS ŠIANDIENĖJIMAS</i>	28
1. Šiandienėjimas kaip nuolatinė pastanga	29
2. Šiandienėjimas kaip nuolatinė nesėkmė	36
<i>Trečias skyrius. BAŽNYČIOS DEMOKRATĖJIMAS</i>	46
1. Demokratėjimo kilmė ir eiga	47
2. Demokratėjimo vertinimas	53
3. Opozicijos neprasme Bažnyčioje	60
<i>Ketvirtas skyrius. BAŽNYČIOS TAUTĖJIMAS</i>	68
1. Bažnyčios anttautiškumo apgaulė	69
2. Bažnyčios virtimas tautine	76
3. Svetimšaliai Bažnyčioje	84
<i>Penktas skyrius. BAŽNYČIOS VIETA PASAULYJE</i>	92
1. Dievo vieta pasaulyje	94
2. Bažnyčios vieta pasaulyje	99
UŽSKLANDA	108

DIDIEJI DABARTIES KLAUSIMAI

Autoriaus žodis	111
<i>Pirmas skyrius. PASAULIO SEKULIARIZACIJA</i>	114
1. Krikščionies buvimas pasaulyje	115
2. Sekuliarizacijos dviprasmiškumas	129
3. Sekuliarizacijos pagrindas ir esmė	142
4. Sekuliarizacijos tiesa	155
5. Sekuliarizacijos netiesa	173

<i>Antras skyrius.</i> EVANGELIJŲ NUMITINIMAS	187
1. Evangelijų numitinimo prielaidos	188
2. Numitinimo esmė	215
3. Krikščionybės sumitinimas	229
4. Negalimybė krikščionybės sumitinti	249
<i>Trečias skyrius.</i> EVOLIUCIJA IR RELIGIJA	262
1. Pasaulio evoliucija ir pasaulis kaip tapmas	263
2. Teilhard'o de Chardino metodas ir mąstysena	278
3. Medžiagos ir dvasios tapatybė	287
4. Kūrimo ir išsivystymo sukeitimą*	299
5. Dievas Kūrėjas ar Dievas Ziedėjas	311
6. Asmens nuvertinimas	320
7. Religijos nuvertinimas	333
<i>Užbaiga.</i> DIDŽIŲJŲ KLAUSIMŲ REIŠMĖ	344

K R I K Š Č I O N I S P A S A U L Y J E

<i>Pratartis</i>	359
<i>Pirmas skyrius.</i> PASAULIŠKIO PROBLEMA	363
1. Dvasiško ir pasauliško dialektika	364
a. Savaimingos vienybės tarpnis	364
b. Dvasiškių ir vienuolių skleidimasis	372
c. Pasauliškių traukimasis	381
d. Sąmoninga vienybės pradžia	389
2. Pasauliško esmės ieškojimas	396
a. Pasauliškas kaip nedvasiškas	398
b. Pasauliškas kaip dvasiško papildas	401
c. Pasauliškas kaip profaninė būtybė	409
<i>Antras skyrius.</i> PASAULIŠKIO PASIUNTINYBĖ	424
1. Pasauliškas kaip sakralinė sąvoka	425
a. Pasauliško būties ir pareigų šventumas	425
b. Dvasiškių žengimas į pasaulį	434
c. Pasauliškių žengimas į Bažnyčią	442
d. Pasauliškas kaip išganymo veikėjas	452
2. Kultūra kaip sakralinė pasauliško tarnyba	462
a. Kūriniškasis pasaulio šventumas	464
b. Kultūra ir amžinasis Dievo planas	474
c. Kultūra kaip kūriniškojo šventumo skleidimas	481
d. Kultūra kaip atgailos skleidimas	493
3. Kultūrinė tarnyba Dievo karalystėje	499
a. Grindžiamasis kultūros vaidmuo	500
b. Kultūra kaip eschatologinis ženklas	512
c. Kultūros dviveidiškumas ir jos teismas	523
d. Kultūra ir askezė	539
<i>Trečias skyrius.</i> PASAULIŠKIO VEIKSENA	552
1. Veiksena pasaulyje	552
a. Ištikimybė pasauliui	552
b. Įsipareigojimas pasauliui	562
c. Dvasių skyrimas	573
d. Nesitaikymas prie pasaulio	583

e. Aukojimas	595
2. Veiksena Bažnyčioje	605
a. Bažnytinės veiksenos pobūdis	605
b. Nusilenkimas Bažnyčios autoritetui	613
c. Dalyvavimas pagrindinėse Bažnyčios pareigose	629
<i>Užbaiga. PASAULIŠKIO SĄMONE</i>	646

I Š LAISVINIMO TEOLOGIJA

Jvadinė pastaba	653
I. IŠLAISVINIMO TEOLOGIJOS SAVIMONĖ	655
1. Išlaisvinimo teologijos šaltinis	655
2. Išlaisvinimo teologijos suaktyvėjimas	659
3. Išlaisvinimo teologijos savarankiškumas	665
II. VARGŠAI IR JŲ LAISVINIMAS	671
1. Apsisprendimas už vargšus	671
2. Vargšai kaip klasė	676
3. Išlaisvinimo samprata	681
4. Išlaisvinimas kaip revoliucija	686
III. LIAUDIES BAŽNYČIA	691
1. Vargšai kaip Dievo tauta	691
2. Funkcinė hierarchijos samprata	695
3. Vargšai kaip Evangelijos subjektas	699
4. Politinis pobūdis	704
5. Kolektyvinis pobūdis	708
IV. KRITINĖ UŽSKLANDA	713
1. Išlaisvinimo apimtis	713
2. Marksistinis pobūdis	717
3. Utopinis pobūdis	722
4. Įsipareigojimo pinklės	726
I Š N A Š O S	731
<i>Sudarytojo pastabos</i>	767
<i>Lotyniškų žodžių bei posakių žodynelis</i>	768
<i>Vardų rodyklė</i>	769

Serija Lietuvos filosofijos palikimo"

Antanas M a c e i n a

RAŠTAI, T. 5

Religija dabarties pasaulyje

Sudarė *Antanas Rybelis*

Redaktorės *Rima Dulkinienė* ir *Ramulė Rybelienė*

Dailininkas *Sigitas Šniras*

Meninė redaktorė *Romana Kungylė*

Techninė redaktorė *Danutė Navickienė*

Korektorės: *Marlona Rėzienė, Irena Čupolienė, Aleksandra Gobienė*

SL Nr. 255. 1903 07 01. 48,02 apsk. leidyb. 1. Tiražas 5000 egz. Užsakymas 100.
„Minties“ leidykla, Z. Sierakausko 15, 2600 Vilnius. Spaudė Poligrafinių paslaugų
įmonė, A. Strazdelio 1, 2600 Vilnius.
Kaina sutartinė

Maceina A.

Ma32 Raštai.—V.: Mintis, 1990 — 782.—(Iš Lietuvos filosofijos palikimo: LFP).

T. 5: Religija dabarties pasaulyje / Sudarė A. Rybelis.—1993.—782 p.: portr.—Bibliogr.: p. 731—766.—Vardų r-klė: p. 769—779.

I šį tomą sudėti tie beveik pamečiui parašyti darbai, kuriuose analizuojamos svarbiausios šiuolaikines krikščioniškosios religijos problemos, t. y. Bažnyčios atsinaujinimas, religijos demitologizacija ir pasaulio sekuliarizacija, pasauliečio vieta dabarties pasaulyje bei teologijos politizacija tautų socialinio ir nacionalinio išsivadavimo kovoje.

UDK 1